

(نهایی: دی ۹۸، فرورداد ۹۹، دی ۹۹)

۳۲- دربارهٔ مدینهٔ جاهله و تفاوت آن با مدینهٔ فاضله از دیدگاه فارابی توضیح دهید.

کله پاسخ: مدینهٔ جاهله: در مقابل مدینهٔ فاضله است - مهم‌ترین تفاوت آن با مدینهٔ فاضله در هدف آن است. هدف مدینهٔ فاضله ← سعادت حقیقی هدف مدینهٔ جاهله ← فقط سلامت جسم و فراوانی لذت‌ها مردم مدینهٔ جاهله، سعادت را در دست یابی به لذت‌ها می‌پندارند و اگر به لذت‌ها نرسند گمان می‌کنند به بدبختی افتاده‌اند

سوالات خط به خط درس دهم**۱- ابن سینا در مشرق زمین و اروپا به چه القابی شهرت دارد؟**

کله پاسخ: القاب در مشرق زمین: ابن سینا، بوعلی سینا، شیخ الرئیس، حجة الحق در اروپا: اویسنا، اویسن، شاهزادهٔ اطبا

۲- دربارهٔ نبوغ علمی ابن سینا در علوم مختلف توضیح دهید.

کله پاسخ: در منطق و ریاضیات شاگرد ابوعبدالله ناتلی بود و به سرعت بر معلم خود پیشی گرفت و قسمت‌های دشوار کتاب را برای استادش روشن کرد. از کودکی و نوجوانی به آموختن علاقه‌مند بود و در ۱۶ سالگی بیشتر علوم زمان خود را در ریاضیات، منطق، فقه، فلسفه و طب فراگرفت. طب را چندان دشوار نمی‌دانست بعد از ۱۶ سالگی با جدیت منطق و فلسفه را مطالعه نمود.

۳- ابن سینا هنگامی که در فهم مطلبی حیران می‌شد چه می‌کرد؟

کله پاسخ: به مسجد جامع می‌رفت و نماز می‌خواند و در درگاه مبدع کل (خداوند) زاری می‌کرد تا موضوع آشکار گردد. گاهی هم در خواب برخی مسائل برایش حل می‌گشت.

۴- دربارهٔ روش ابن سینا در تحلیل مسائل فلسفی توضیح دهید.

کله پاسخ: روش او در تحلیل مسائل فلسفی، عقلی و استدلالی است. او این روش را که ارسطو پایه گذاری کرده بود به اوج رساند. فلسفهٔ مشاء را به صورت مدون و نظام‌مند ارائه کرد.

۵- چه تعداد کتاب و رساله توسط ابن سینا تألیف شده است؟ مهم‌ترین آثار او را نام ببرید.

کله پاسخ: ابن سینا در دوران کوتاه زندگی خود بیش از ۲۰۰ کتاب و رساله در علم و فلسفه نوشته و برخی از آنها قرن‌ها در مراکز علمی غرب و شرق تدریس شده و می‌شوند. مهم‌ترین این کتب عبارتند از: ۱. قانون ۲. شفا ۳. نجات ۴. انصاف ۵. اشارات و تنبیهات ۶. دانشنامهٔ علایی

۶- از تألیفات ابن سینا دربارهٔ کتاب «قانون» توضیح دهید.

کله پاسخ: نوعی فرهنگ‌نامهٔ پزشکی - از معروف‌ترین آثار ابن سینا - به لاتین، انگلیسی، فرانسه و آلمانی ترجمه شده است.

(نهایی: دی ۹۹)

۷- از تألیفات ابن سینا دربارهٔ کتاب «شفا» توضیح دهید.

کله پاسخ: دایرهٔ المعارف عظیم علمی و فلسفی شامل منطق، ریاضی، علوم طبیعی و الهی - الهیات شفا که دربردارندهٔ فلسفهٔ اوست، کامل‌ترین مرجع حکمت مشائی است. هم اکنون در حوزه و دانشگاه از مهم‌ترین کتب فلسفی است.

(نهایی: دی ۹۸)

۸- از تألیفات ابن سینا دربارهٔ کتاب «نجات» توضیح دهید.

کله پاسخ: شکل مختصر شفاست. به بیشتر زبان‌ها ترجمه شد.

۹- از تألیفات ابن سینا دربارهٔ کتاب «انصاف» توضیح دهید.

کله پاسخ: دارای ۲۰ جزء و ۲۸ هزار مسئله. در حملهٔ غزنویان از بین رفت و تنها چند جزء باقی مانده است.

- ۱۰- از تألیفات ابن سینا درباره کتاب «اشارات و تنبیهات» توضیح دهید.
 پاسخ: آخرین دیدگاه‌های ابن سینا در حکمت است.
- ۱۰- از تألیفات ابن سینا درباره کتاب «دانشنامه‌عالی» توضیح دهید.
 پاسخ: به زبان پارسی - ابواب مختلف حکمت در آن درج شده - در اصفهان برای علاءالدوله نوشته شد.
- ۱۲- طبیعت از دیدگاه ابن سینا چه جایگاهی در هستی دارد؟ (تعریف طبیعت)
 پاسخ: طبیعت مرتبه‌ای از هستی است که رو به مقصدی خاص دارد ← این مقصد در ذات عالم طبیعت است.
- ۱۳- علت نام‌گذاری این عالم به «طبیعت» چیست؟
 پاسخ: اجزاء این عالم هر کدام طبع و ذات خاصی دارند و خود این عالم به عنوان یک کل، طبع و ذاتی دارد که منشأ و مبدأ حرکات و تحولات آن است.
- ۱۴- طبق اعتقاد ابن سینا، ترکیب اجزای عالم طبیعت به چه صورت است؟
 پاسخ: خدای طبیعت را با لطف و عنایت پدید آورد و همه اجزاء طوری ترکیب شده‌اند که بهترین نظام ممکن (نظام احسن) را تشکیل دادند.
- ۱۵- شر و بدی از نگاه ابن سینا چه جایگاهی در عالم طبیعت دارد؟ مثال بزنید.
 پاسخ: طبیعت هر شیء آن را به سوی خیر و کمال مطلوبش سوق می‌دهد. به شرط آنکه مانعی در راه طبیعت قرار نگیرد. آنچه ظاهراً بدی و شر است مانند پژمرده شدن گل، مردن یک جاندار حتی وقایع ویرانگر مثل سیل و زلزله همگی در نظم کلی جهان تأثیر مثبت دارند و به کمال نهایی طبیعت کمک می‌کنند. مثال: پاییز برای کسی که فقط پاییز را می‌بیند ناگوار است اما در مجموعه چهار فصل ببیند، نقشی در اعتدال طبیعت دارد.
- ۱۶- خواست ابن سینا مطالعه چه اموری علاوه بر عالم طبیعت است؟
 پاسخ: او می‌خواهد علاوه بر مطالعه طبیعت برای کشف ویژگی‌ها و روابط پدیده‌ها در رابطه وجودی این عالم با مبدأ کل جهان هستی نیز تأمل کنیم.
- ۱۷- ابن سینا درباره مبدأ کل هستی (پادشاه راستین) چه سخنی را بیان نموده است؟
 پاسخ: پادشاه راستین: کسی که توانگر و بی‌نیاز مطلق است و هیچ چیز در هیچ چیز از او بی‌نیاز نیست. ذات هر چیز از اوست؛ زیرا ذات هر چیز یا از او پدید آمده یا از چیزی پدید آمده که خود آن چیز را خدا بوجود آورده. نتیجه: همه چیز بنده و مملوک خداست و او به هیچ چیز محتاج نیست.
- ۱۸- به اعتقاد ابن سینا چه عاملی دانشمند حقیقی را به خشوع در مقابل حق وامی‌دارد؟
 پاسخ: معتقد است تأمل در رابطه طبیعت با ماوراء طبیعت و خدا در کنار تحقیق در روابط میان پدیده‌ها، دانشمند و محقق را از ظاهر پدیده‌ها عبور می‌دهد و به باطن آنها می‌رساند و او را به خشوع و خشیت در برابر حق وامی‌دارد.
- ۱۹- سهروردی در کجا متولد شد؟ سیر زندگانی او از تولد تا مرگ را به اختصار بیان نمایید.
 پاسخ: شیخ شهاب الدین سهروردی، از برجسته‌ترین چهره‌های حکمت اسلامی و فرهنگ ایران زمین در ۵۴۹ در سهرورد زنجان متولد شد.
 مراغه ← اصفهان ← آناطولی ← سوریه ← حلب
 (آغاز تحصیل) (آشنایی با اندیشه‌های ابن سینا) (—) (—) (ملک ظاهر پسر صلاح الدین ایوبی برخلاف میل باطنی، او را زندان و مرگ)
- ۲۰- مهم‌ترین کتاب سهروردی چه بود؟ درباره آن توضیح دهید.
 پاسخ: کتاب حکمه الاشراق است - او در این کتاب مکتبی جدید را در فلسفه اسلامی ارائه کرد و از شیوه مشائیان فراتر رفت و حکمت اشراقی را پایه‌گذاری کرد.

۲۱- تلاش شیخ اشراق در مکتب فلسفی اشراق چیست و چگونه این مکتب را پایه‌گذاری کرد؟

پاسخ: سهروردی می‌کوشید حکمت استدلالی ابن سینا را با چاشنی کشف و شهود قلبی به کمال برساند. او با احیاء فلسفه نور و اشراق ایران باستان و تلفیق آن با عرفان اسلامی، «حکمت اشراق» را پایه‌گذاری کرد.

۲۲- حکمت اشراق چگونه مکتبی است؟

پاسخ: نوعی بحث از وجود است که فقط به نیروی عقل اکتفا نمی‌کند بلکه آن را با سیر و سلوک قلبی همراه می‌سازد. می‌کوشد آنچه را در مقام استدلال بدست آورده به شهود قلبی و تجربه درونی دریابد و آنچه را از شهود کسب کرده، با استدلال به دیگران تعمیم دهد.

۲۳- از نظر سهروردی چه روش‌هایی به ترتیب «بدون نتیجه» و «گمراه‌کننده» هستند؟

پاسخ: سهروردی، تحقیق فلسفی به شیوه استدلالی محض و بدون رسیدن به قلب، بی‌نتیجه است. سلوک روحانی و قلبی بدون تربیت عقلانی را گمراه‌کننده می‌داند.

۲۴- قطب‌الدین رازی چه مطالبی را درباره حکمت اشراق بیان کرده است؟

پاسخ: می‌گوید: «اساس و بنیان حکمت اشراق، اشراق است. اشراق یعنی کشف و شهود و این حکمت همان حکمت شرقیانی است که اهل فارس بوده‌اند، زیرا حکمت آنها هم شهودی و کشفی بوده است. این حکمت از آن رو اشراقی خوانده شده که از ظهور و انوار عقلی و تابش آنها بر نفس انسان‌های کامل به دست می‌آید.»

۲۴- سهروردی جویندگان معرفت را به چند دسته تقسیم می‌کنند؟ بیان نمایید.

پاسخ: چهار دسته: **دسته اول:** آنان که تازه عطش و شوق معرفت یافته‌اند و جویای آن هستند.
دسته دوم: آنان که در فلسفه استدلالی به کمالی رسیده‌اند ولی از ذوق و عرفان بی‌بهره‌اند.
دسته سوم: آنان که به برهان و فلسفه استدلالی توجهی ندارند و فقط تصفیه نفس می‌کنند و به شهود رسیدند.
دسته چهارم: هم در صورت‌های برهانی به کمال رسیدند و هم به اشراق و عرفان رسیده‌اند. (حکیم متأله)

۲۵- سهروردی درباره جایگاه حکیم متأله چه مطالبی را بیان می‌کند؟

پاسخ: هرگاه اتفاق افتد در زمانی حکیمی غرق در تأله بوده و در بحث نیز استاد باشد، او را ریاست تأمه بوده و خلیفه و جانشین خدا اوست ... جهان هیچ‌گاه از حکیمی که چنین باشد، خالی نیست!؛ زیرا برای مقام خلافت ضروری است که حقایق را بی‌واسطه، از خدا دریافت کند. منظور از ریاست، از راه غلبه و قهر نیست بلکه امام متأله گاهی در ظاهر حاکم است و گاهی در نهان. در هر حال ریاست تأمه دارد هرچند گمنام باشد. اگر ریاست واقعی به دست او افتد، زمان وی نورانی و درخشان شود و هرگاه جهان از تدبیر حکیم الهی تهی شود، ظلمت و تاریکی بر آن سایه افکند.

۲۶- در فرهنگ فلسفی سهروردی از چه مفهومی به جای «وجود» استفاده می‌شود؟ توضیح دهید.

پاسخ: براساس بیان شیخ اشراق از مفهوم «اشراق»، مفهوم «نور» به جای مفهوم «وجود» وارد فرهنگ فلسفی او شده است و همه مباحث خود را پیرامون نور و مراتب آن و ظلمت و درجات آن ساماندهی می‌کند.

۲۷- سهروردی درباره مبدأ جهان و تفاوت موجودات چه اعتقادی دارد؟

پاسخ: شیخ اشراق، مبدأ جهان و خالق هستی را نور محض می‌داند و او را نورالانوار می‌نامد. اشیاء از تابش نورالانوار پدید آمده‌اند. پس هر واقعیتی نور است اما نه نور مطلق بلکه درجه‌ای از نور است. تفاوت موجودات: در شدت و ضعف نورانیت.

۲۸- سهروردی، تجلی و اشراق خدا و پدید آمدن جهان را چگونه توضیح داده است؟

پاسخ: ذات نخستین، نور مطلق، یعنی خدا پیوسته نور افشانی (اشراق) می‌کند و بدین ترتیب، متجلی می‌شود و همه چیزها را به وجود می‌آورد و با اشعه خود به آنها حیات می‌بخشد. همه چیز در این جهان پرتوی از نور ذات اوست و هر زیبایی و کمالی، موهبتی از رحمت اوست و رستگاری، عبارت از وصول کامل به این روشنی است.

۲۹- در فلسفه اشراق، مشرق و مغرب چه مفهومی دارد؟

پاسخ: در فلسفه اشراق، مشرق و مغرب معنای زمینی خود را ندارند بلکه در جغرافیای عرفانی معنای ویژه پیدا می‌کند: مشرق محض ← نور محض یا جهان فرشتگان مقرب که به دلیل تجرد از ماده، برای موجودات خاکی قابل مشاهده نیست. مغرب وسطی ← نور و ظلمت در آن آمیخته است. مغرب کامل ← جهان تاریکی یا عالم ماده که بهره‌ای از نور ندارد.